

A Föld bolygó nemzetközi éve nyitórendezvénye a párizsi UNESCO-palotában

A Föld Bolygó Nemzetközi Éve nagyszabású nyitórendezvényét – kutatók, politikusok és diákok részvételével – 2008. február 12-13-án tartották az UNESCO párizsi székhelyén. A kezdeményezés célkitűzéseit világszerte egyre többen ismerik fel, és ennek köszönhetően lassacskán egyre jobban körvonalazódik a Föld Bolygó Nemzetközi Éve igazi jelentősége: ráirányítani a figyelmet arra, hogy az emberiség szembesülni kénytelen a Föld végső sorsával.

Ezer résztvevő – kutatók (65 ország nemzeti bizottságának küldöttei, nemzeti és nemzetközi földtudományi szervezetek vezetői), politikusok (az UNESCO vezetői, állam- és kormányfők, miniszterek, államtitkárok) és diákok (a Föld éve alkalmából meghirdetett diák pályázat győztesei) – jelenlétében, 2008. február 12-13-án, az UNESCO párizsi székhelyén tartották meg az ENSZ által 2008-ra meghirdetett Föld Bolygó Nemzetközi Éve nyitórendezvényét.

Megnyitójában Koichiro Matsuura, az UNESCO főigazgatója a fizikai környezet és a társadalom átalakulásának soha nem tapasztalt gyorsaságára hívta fel a figyelmet. A politikusi beszédeket követően a résztvevők nyilatkozatot fogadtak el. (A magyar fordítás csatoltan található.) A „Párizsi nyilatkozat” a fenntarthatóság megteremtése, egyben a földtudományok nagyobb megbecsülése érdekében megteendő lépéseket foglalja össze.

Mint ismeretes, a Föld éve alkalmából tíz, társadalmilag és globálisan fontos tudományos-ismeretterjesztő témát hirdettek meg: felszín alatti víz, geo-katasztrófák, Föld és egészség, éghajlat, energia és nyersanyag, óriásvárosok, a Föld mélye, az óceánok, talaj, Föld és élet. A megnyitó rendezvény három szekciójában e témák lényegében mind előkerültek.

A „Népességnövekedés és éghajlatváltozás: kihívás a Föld számára” című szekcióban Renate CHRIST, a Nobel-békedíjas IPCC titkára, Ghislain DE MARSILY, a Francia Tudományos Akadémia tagja, Ruud LUBBERS korábbi holland miniszterelnök, és Arti MEHRA, Delhi polgármestere fejtette ki nézeteit. Az előadói részt és az azt követő eszmecsereit Aubrey MANNING (BBC) vezette.

„A Föld kincsei: átok vagy áldás?” szekcióban Thierry DESMAREST, a TOTAL igazgató tanácsának elnöke, Mark MYERS, az USGS igazgatója és Wang SHOUXIANG, Kína föld- és nyersanyagügyi minisztere (minister of Land and Resources) volt.

A „Geo-veszélyek: a kockázat csökkentése, az odafigyelés növelése” c. témában Peter HOPPE, a München Biztosító geokockázat-kutatási osztályának vezetője és Sospeter MUHONGO, az ICSU afrikai regionális igazgatója tartott előadást. Mindkét vitát Marina MIELCZAREK (Radio France International) vezette.

Népességnövekedés a Földön

Az emberi tevékenység manapság nem csak az éghajlati feltételeket módosítja, hanem geológiai hatótényezőként is figyelembe veendő: az emberiség több anyagot mozgat meg, mint a felszíni geológiai folyamatok együttvéve. Előrejelzések szerint 2050-re a Föld népessége a jelenlegi 6 milliárdról 9-re nő. Következésképpen

még több vízre, energiára, ásványi nyersanyagra, fémre, talajra lenne szükség. E példa nélküli és dinamikusan növekedő erő bolygónk életfenntartó rendszereit is fenyegeti. Amennyiben az emberiség igényeit nem sikerül egyensúlyba hozni a természeti erőkkel, jövőnk (és a megmaradt földi élet jelentős részének jövője) hosszú távon nem lesz biztosítható. A Föld valószínűleg képes ellátni 9 milliárd embert, de az ökoszisztéma és a biodiverzitás feláldozásával, ráadásul úgy, hogy nem vagy alig marad hely bioüzemanyag számára.

A Föld energia- és ásványkincse: átok vagy áldás?

Világszerte tapasztalható, hogy az alapvető szükségletek ára a csillagos égbé emelkedik. Ez azért van, mert a Föld nyersanyag- és energiakincse iránt soha nem tapasztalt igény lépett fel. A természeti erőforrások kiaknázása és a kapcsolódó iparágak virágzanak, de ennek haszna igen egyenlőtlenül oszlik meg az egyes nemzetek és emberek között. A természeti erőforrásokban gazdag országok nem mindig fektetik be hasznukat más, tartósan versenyképes ágazatokba. A Föld anyagainak kitermelése és feldolgozása tájrombolással és környezetszennyezéssel a biodiverzitás radikális csökkenésével jár. A Föld kincseiből a következő generációknak is hagyni illenék. Az emberiség mindeddig képes volt alkalmazkodni mindenféle nehézséghez. A mostani kihívás lényege abban áll, hogy olyan gazdaságot építsünk ki, amely figyelembe veszi, hogy a Föld erőforrásai kimerülőben vannak.

Geo-veszélyek

A Föld sokszor nincs egyensúlyi állapotban. A mélybeli dinamikus folyamatok a felszínen is megnyilvánulnak, és ez megnöveli a természeti veszélyek hatását és tönkreteszi az életet. A Föld mélyének örökké változó feltételeiből adódó helyzetekhez a felszínen élőknél elkerülhetetlenül alkalmazkodniuk kell. Az emberiség kiválthatja, felgyorsíthatja, de csökkentheti is a természeti katasztrófák számát és hatását. A fizikai előfordulás és a gazdasági következmény eloszlása a Földön meglehetősen egyenlőtlen. Az emberi veszteséget a szegényebb országok szenvedik el, míg a gazdagabbak inkább csak a helyreállítás költségeit viselik. Az egyre nagyobb kockázatokkal járó helyeken sajnos – számos különféle ok miatt – továbbra is élni fognak emberek.

A nyitórendezvényhez kiállítások, film- és könyvbemutatók is csatlakoztak, és a földtudományi szervezetek (pl. IUGS, IUGG, IGCP) is mind képviseltették magukat. A tudományos közösségek számára talán a legérdekesebb hír az, hogy a Nature 2008. évi januári számában 16, a Föld évéhez kapcsolódó cikk jelent meg, és ezek ingyenesen letölthetők a <http://www.nature.com/nature/supplements/collections/yearofplanetearth/> weboldalról.

A résztvevők számára Párizs polgármestere a Hotel de Ville-ben adott fogadást. A nemzetközi diák pályázat győztesei (mintegy 200 diák sok-sok országából, közöttük KÁRMÁN Krisztina, az ELTE geológushallgatója, aki Magyar UNESCO Bizottság, az Oktatási Minisztérium és a Szabadalmi Hivatal támogatásával tudott kiutazni) több különprogramon vettek részt. Meg is dolgoztatták őket: az UNESCO-beli megnyitóra komponált Föld-éneket („Geo-song”-ot) mindannyiuk énekes-zenés-táncos előadásában láthattuk-hallhattuk.

A Francia Tudományos Akadémia párizsi székházában február 13-án délután tartották meg a Föld évét szervező nemzeti bizottságok vezetőinek értekezletét, amelyen Magyarországot BREZSNYÁNSZKY Károly, a Föld éve Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke és SZARKA László tikár képviselte. Itt vált biztossá, hogy a magyar-

országi nyitórendezvényre (Budapest, Magyar Természettudományi Múzeum, 2008. április 17–20.) – eleget téve a Magyar Tudományos Akadémia Földtudományi Osztálya meghívásának – a nemzetközi szervezet vezetője, Eduardo DE MULDER is eljön.

A Föld bolygó nemzetközi éve anyaga a weben nem csak angolul, hanem más nyelveken is elérhető lesz. A Föld éve témákat – más, kapcsolódó földtudományi rendezvénysorozatokéval együtt – magyarul a GEO-FIFIKA című füzet sorozat ismerteti, de a www.foldev.hu/geofifika.htm weboldalon az eredeti angol Föld éve prospektusok magyar fordítása is megtalálható.

SZARKA László,
a Föld bolygó nemzetközi éve Magyar Nemzeti Bizottság
titkára

A Föld bolygó nemzetközi éve nyitórendezvényén (UNESCO, Párizs, 2008. február 12–13.) elfogadott „Párizsi nyilatkozat”

Felidézve, hogy 2008-at az ENSZ nagygyűlése a Föld Bolygó Nemzetközi Évén nyilvánította,

Figyelembe véve, hogy az egyedülálló, változatos és örökké változó élet a Föld önfenntartó rendszerétől függ,

Hangsúlyozva, hogy a globális fenntarthatósággal kapcsolatos minden döntésben figyelembe veendő a meglévő és jövőbeni földtudományi ismeretek tárháza,

Megjegyezve, hogy az éghajlattal, vízzel és egyéb természeti nyersanyagforrásokkal, energiával, egészséggel, talajokkal, az óceánnal, a Föld mélyével, a természeti veszéllyel és magával az élettel kapcsolatos földtudományi ismeretek javarészt ismeretlenek a közvélemény számára és gyakran a döntéshozók sem veszik ezeket figyelembe;

Annak tudatában, hogy a Föld bolygó nemzetközi éve jelentős szerepet játszhat a Föld-erőforrások fenntartható használatának elősegítésében, és – az ENSZ UNESCO-vezette „Oktatási évtized a fenntartható fejlődésért” programján, valamint az ENSZ ún. Milleiumi fejlesztési célkitűzéseinek előmozdításán keresztül – értékes szolgálatot tesz az emberiség (a társadalmak) számára,

Meggyőződve arról, hogy a Föld Bolygó iránti tisztelet megteremtése, valamint a közfigyelem felkeltése a Föld összetevőinek sérülékenysége és bennük rejlő lehetőségek, továbbá a természeti veszélyeztetettség mérséklése iránt, megalapozzák a nemzetek békésebb, virágzó és beteljesült együttélését; mindezekből következően:

Felhívjuk az összes nemzet döntéshozóinak figyelmét arra, hogy tegyék szabadon elérhetővé és hasznosítsák a bolygónkról rendelkezésre álló ismeretek gazdag tárházát, és ösztönözzék a fejlődő és a fejlett országok hasznát egyaránt szolgáló új ismeretek és technológiák létrejöttét;

Bátorítjuk a földtudományi közösségeket, közszolgálati szervezeteket és a magánszektort, hogy új ismeretek születése érdekében támogassák ezt a kezdeményezést, és alakítsanak ki olyan új stratégiákat, amelyek mérsékelni fogják a természeti veszélyeztetettség következményeit, és – a rohamosan bővülő globális társadalom jelenlegi és a jövő generációk majdani szükségleteinek kielégítése érdekében – a fenntartható fejlődés felé terelnek; azzal, hogy

Tegyék elérhetőbbé a földtudományi ismereteket, egyrészt a nemzeti oktatási rendszerek felülvizsgálatával, másrészt a föld- és űrtudományi intézetek és egyetemek kutatási kapacitásának növelésével;

Készítsenek a Földről, mint globális rendszerről, egységes digitálisan és nyilvánosan elérhető információs anyagokat, mint amilyenek például az OneGeology vagy az ENSZ Adat Infrastruktúra (UNSDI) projektek keretében készülnek;

Támasszanak nagyobb közérdeklődést a Föld mint egységes rendszer szerkezetére, evolúciójára, szépségére, sokszínűségére és a tájakra telepített emberi kultúrák iránt azáltal, hogy geoparkokat, bioszférezervátumokat, világörökségi helyeket hoznak létre, amelyek a megőrzés és a fejlesztés közösségi eszközei,

Fejlesszék a Föld-megfigyelés módszereit és rendszerét (a távérzékelő és in-situ megfigyelőrendszereket egyaránt), hogy a jövőben előre jelezhető legyenek a Föld szféráiban végbemenő nagy változások, és erősítsék a meglévő Föld-megfigyelési rendszereket;

Állítsanak fel, a fenntartható fejlődést szolgáló nemzetközi földtudományi kutatóközpontot;

Jelentessenek meg könyveket, DVD-eket és egyéb más médiaeszközöket annak érdekében, hogy a földtudomány a nagyközönség számára elérhetőbbé váljon, és hogy a Föld Bolygó Nemzetközi Évén hatása tartós legyen.

Tegyük a Földet az emberiség jobb otthonává!

Földtudományok a társadalomért

Események

Megalakult a Dél-dunántúli „GeoKlub”

A Magyarhoni Földtani Társulat Dél-Dunántúli Területi Szervezetének elnöksége tájékoztatja a tagságot, hogy a 2007. szeptember 25-i pécsi elnökségi ülésén határozott a geotudományi szakterületeket tömörítő, és a társulati szervezet keretén belül működő „GeoKlub” megalakulásáról.

Előzmények: az utóbbi időben némileg háttérbe szorult a földtudományok és a hozzájuk csatlakozó szakágazatok együttműködése. Ezen kíván segíteni a „GeoKlub” egy kötetlen és önkéntes, laza társulás létrehozásával, melybe alkalmanként várjuk az aktuális téma iránt érdeklődő bányászokat, geológusokat, mérnökgeológusokat, hidrológusokat, hidrogeológusokat, geotechnikusokat, geofizikusokat, geodétákat, geográfusokat, környezetvédő műszakiakat, mélyépítőket.

A „GeoKlub” működésének célja a társadalmi közösségeket érintő földtani problémák és kérdéskörök felderítése, megvitatása, javaslattevés a megoldásukra.

A „GeoKlub” feladatát tűzi ki:

– a Dél-Dunántúli régió akut földtani problémáinak felderítését, alakulásuk nyomán követését,

– helyszíni bejárások, szemlék szervezését, lebonyolítását,

– aktuális földtani kérdések műszaki megoldási lehetőségeinek megvitatását az érintett geo- társzakterületek bevonásával.

A „GeoKlub” rendezvényein a résztvevők tájékoztathatják egymást a felmerülő napi szakmai problémákról, feladatokról, továbbá lehetőségük nyílik szakmai konzultációkra, tapasztalatcserékre, különös tekintettel a fiatalabb és a tapasztaltabb kollégák közti jó együttműködés kialakítására. Számítunk a szakhatóságoknál dolgozó kollégák, és egyetemisták csatlakozására is.

A „GeoKlub” nyitott, bárki javasolhat témát, ezért kérünk minden tagtársat, hogy a lakóhelyük környezetében észlelt, és megoldásra váró földtani problémákról a „GeoKlub” alábbi alapító kezdeményezőit, vagy az elnökséget tájékoztassák, továbbá tegyenek javaslatot a klub tevékenységi körének bővítésére.

A „GeoKlub” rendezvényeiről az MFT és a társegyesületek tagságát saját Hírlevelük útján tájékoztatjuk.

Dr. KASZÁS Ferenc (trilobita.bt@chello.hu),

HORVÁTH Zsolt (zsohorvath@mol.hu),

BODORKÖS Zsolt (konyvtar@olajmzeum.hu)

Személyi hírek

ZIMMERMANN Katalin,
a Magyarhoni Földtani Társulat ügyvezető igazgatója 2007. 11. 30-án nyugdíjba vonult. Utóda KRIVÁNNÉ HORVÁTH Ágnes.

KÁZMÉR Miklós és BUDAI Tamás
2007. június 13-án megkapta az MTA doktora címet.
A disszertációk címe:

KÁZMÉR Miklós: Paleogén ösföldrajz az alpi-kárpáti régióban,
BUDAI Tamás: Medencek és platformok kialakulása és fejlődése
a Bakony középső-triász története során.

FÖLDESSY Jánost az MTA MAB Bányászati-Földtani Szakbizottsága
2007. november 24-én a Földtani Munkabizottság elnökévé
választotta.

PhD védés:

NAGYNÉ PÁLFALVI Sarolta (témavezető: KÁZMÉR Miklós) 2008. január 14-én megvédte *A Vértes eocén üledékképződési körülményeinek rekonstrukciója mikrofácies vizsgálatok alapján* című értekezését.

A 2007. évi Ifjú Szakemberek Anketáján győztes előadások:
Elméleti kategóriában I. helyezett:

SZANYI Gyöngyvér (ELTE FFI Geofizikai Tsz.): Budai barlangok kalcitkiválásainak urán-soros kormeghatározása.

Gyakorlati kategóriában I. helyezett:

TÓTH Emőke, SZINGER Balázs (ELTE FFI Őslénytani Tsz.): Mikro-CT alkalmazása, mint új lehetőség az őslénytani kutatásban.

Könyvismertetés

TÖRÖK Ákos: Geológia mérnököknek

Műegyetemi Kiadó, Budapest 2007

A Geológia mérnököknek c. egyetemi tankönyvet földtudományi- és mérnökhallgatóknak, mérnököknek, építészeknek, környezetvédelmi szakembereknek egyaránt ajánljuk, azzal az üzenettel, hogy a geológia a látszólag állandó, de valójában igen dinamikusan változó Föld tudománya, amelynek ismerete a földtani, a mérnöki, a tervezői- és környezetvédelmi munkához elengedhetetlen. Geológus-, bányamérnök-, földrajz-, földtudományi- és régészhallgatóknak, és e szakmák művelőinek azért lehet hasznos olvasmány, mert a geológia alkalmazott mérnöki oldalát is kihangsúlyozza. A könyv fejezetei áttekintik a geológia mérnöki vonatkozásait kezdve az ásványtani, közettani, geomorfológiai és vízföldtani alapoktól egészen az alkalmazott mérnökgeológiáig. A mérnökgeológián belül a laboratóriumi vizsgálatok ismertetik a vizsgálati módszereket leíró érvényes szabványokat (MSZ EN) és bemutatják a hazánkban előforduló legfontosabb közettípusok fizikai tulajdonságait is. A kötet esettanulmányokon keresztül próbálja érzékeltetni a geológia fontosságát és a geológiai vizsgálatok szerepét a földtani és mérnöki gyakorlatban. A szerző megpróbálta úgy összeállítani a könyv ábráit és szöveges részeit, hogy az elméleti földtani ismeretek mellett a gyakorlati életben is alkalmazható, az alkalmazott földtani és a mérnöki munka során is felhasználható geológiai információkkal szolgáljon. Ezt segíti a kötet végén található tárgymutató, amely a geológiai címszavak alapján gyors keresési lehetőséget biztosít az egész könyv anyagában. Teljes terjedelmében színes, gazdagon illusztrált (több mint 400 színes fotó és ábra). Hasonló szakkönyv magyarul még nem jelent meg.

A keményfedelű, fűzött, 384 oldalas könyv, 2007. december 10. jelent meg. A kötet megvásárolható a Műegyetemi Kiadó Könyves-

boltjában (1111 Budapest, Goldmann György tér 3., V2-es épület, földszint 2., tel: 4632309 fax: 4665714), megrendelhető e-mailen: megrend@kiado.bme.hu, vagy Budapesti Műszaki Egyetem, Építőanyagok és Mérnökgeológiai Tanszékén, 1111 Budapest, Stoczek u. 2., Tel: 463-2414 (BME), e-mail: torokakos@mail.bme.hu. A kötet ára: 5900 Ft. Előjegyezhető 4700 Ft-os áron a Magyar Állami Földtani Intézet Könyvtárában (library@mafi.hu).

TÖRÖK Ákos

Egy évfolyam története a magyar bányászat sorsfordító évtizedeiből 1951-2006

Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc-Sopron
Bányamérnöki Kar, Bányaművelő, geológus és olajmérnöki szak,
Földmérőmérnöki Kar, Földmérő és geofizikus szak

Magánkiadásban 2007-ben jelent meg az 1951-ben beiratkozott hallgatók életútját bemutató kiváló szerkesztésű 569 oldalas könyv. Sajnos ez az évfolyam nem korábban kezdte tanulmányait, mert akkor ez a könyv pár évvel ezelőtt jelenhetett volna meg, ugyanis ez a könyv etalonja lehetett volna a későbbi évfolyamok hasonló tartalmú könyveinek.

A recenzens írója azért tudta nehezen letenni a könyvet, mert 1952-ben kezdte meg tanulmányait szintén Miskolcon, folytatta Sopronban és a könyvben szereplők közül igen sokkal barátságban volt/van a mai napig. A könyvből számtalan általam addig nem ismert történés olvasható és bizonyára számos könyvben szereplő is érdeklődéssel olvashatót olyat, amit egyetemi éveim alatt – bizonyos kényszer miatt sem – nem tudott.

Az „Előszó” (Kiss Dezső) után „Az Alma Mater történetét” (6-14. oldal) BÖHM József mutatta be napjainkig.

Ezt követően (15-25. oldal) olvashatjuk azt a 172 nevet, akik Miskolcon – és azt a 73 nevet – akik Sopronban kezdték meg tanulmányaikat. Mind a 245 név után szerepel a születési hely, a pontos születési dátum, a kar neve és az, hogy életrajz vagy nekrológ szerepel a könyvben.

A következő fejezetben az „Elemzések” (26-49. oldal) a Borsodi, Ózdi Szénbányák (BALOGH Béla, KISS Dezső), az uránbányászat (SALLAY Árpád) és a bauxitbányászat (GÁDORI Vilmos) történetét olvashatjuk, majd SIMON Sándor összeállításában részletes statisztikát (50-60. oldal) találunk az évfolyamról. A „Tanszékek és tantárgyak” bemutatása (61-84. oldal) (SALLAY Árpád, GERZSON István, NAGY Sándor, NÉMETH József) után „Egyetemi történetek” (85-160. oldal) (SALLAY Árpád, BODROGI Frigyes, GERZSON István, KOVÁCS István, NAGY Sándor, KARABÉLYOSNÉ GESZTELYI Éva, SZÜCS Imre, VERŐ József) olvashatók.

A 161. oldalon kezdődnek a „Szakmai önéletrajzok”, melyben az 551. oldalig 64 bányamérnök, 15 olajmérnök, 9 geológusmérnök, 18 geofizikusmérnök és 53 földmérőmérnök életútját ismerhetjük meg. Sajnos már nagyon soknak az életútját gyermeke vagy felesége írta meg vagy arról nem olvashatunk.

A statisztika szerint az 1951-ben beiratkozott hallgatók közül 90 bányaművelő-mérnök, 18 olajmérnök, 17 geológusmérnök, 44 földmérőmérnök és 29 geofizikusmérnök védte meg diplomátvét.

Kiváló és nemes gondolat, hogy a könyv legvégén olvashatjuk KOVÁCS Ferenc gyászbeszédét ZAMBÓ János, és MOLNÁR László gyászbeszédét DZSEKI bácsi temetésén.

A recenzens írója csak azt sajnálja, hogy a könyv kereskedelmi forgalomba nem került, így azt csak a könyvben szereplőktől lehet kölcsön kapni, de talán a „köteles példányok” megtalálhatók egyes könyvtárakban is.

A könyvet ajánlom mindenkinek, akit érdekelnek az 1951-től kezdődő évek napjainkig, hiszen kitűnő – nemcsak bányászati – korrajzokat olvashatunk számtalan szomorú és vidám történés megismerésével.

HORN János

MÁTYÁS Ernő: Geológia – Geológusok-bányamérnökök részére és mindenkinek

„Az emberiség története azzal kezdődött, hogy az ember felvett egy követ.”

Ez az egyik bevezető, egyben ajánló mondata a fent nevezett egyetemi tankönyvként is használt 372 oldalnyi terjedelmű kötetnek.

A könyv a kozmikus környezetünktől, az ember környezetét adó geoszféraon át az ásványok szerkezetét meghatározó belső mikrovilágig tárgyalja a körülöttünk lévő világot. Teszi ezt azzal az alapvető gondolattal, hogy bemutatassa a világ és annak egyes részei, különös tekintettel a Földre és a földkéregre, mennyire használhatóak az ember földi léte, társadalmi mozgása és tényleges továbbélése szempontjából. A körülöttünk lévő világ, az élettelen és az élő anyag összefüggéseit, az anyagot felépítő kvarkoktól a Naprendszer tagjaiig áttekintő ábrák mutatják be.

A könyv a földtani múltat, napjaink dinamikus dialektikus mozgásait is vizsgálja a Föld ember által lakott külső szféráiban és a Föld belsejében is.

A magmás működés egykori és jelenlegi dinamizmusát genetikai szakaszokra bontottan mutatja be; a likvid magmás, pegmatitos, pneumatolitos, hidrotermális szakaszokon keresztül és ezeket elsősorban a jelenleg hasznosítható és a történeti múltban már hasznosított elemek, ásványok szempontjából értékeli. Ezáltal segítséget nyújt a jelenlegi hasznosítható ásványi anyagok kutatóinak, de segítséget jelent a földtani múlt elméleti megismerésével foglalkozóknak is.

A földtani múlt eseményeihez szorosan kapcsolja a földfelszín jelenlegi éghajlati öveiben és óceáni medencéiben zajló folyamatokat, majd áttekintést nyújt az üledékképződés során felhalmozódott, az emberiség számára fokozatosan alkalmazásba vett földtani képződmények alkatáról, lerakódási, fejlődéstörténeti folyamatáról és hasznosítási lehetőségeiről is.

A könyv tehát jó segítséget jelent a geológiával, nyersanyag-kutatással foglalkozóknak, de a föld anyagait hasznosító bányamérnököknek és egyáltalán mindenkinek, aki ezen a Földön él.

Az egyéni karakterű ábrák, rajzos összefoglalások, táblázatok érdemben segítik elő a fenti üzenetek gyorsabb és jobb megértését és a XXI. század embere előtt álló feladatok megoldását is.

A könyv kézikönyv, szakkönyv és továbblépést elősegítő eszköz a jelenkor kutatói és általában az emberi gondolkodás számára.

MÁTYÁS Ernő

SCHEUER Gyula az FTV geológusa, aktív éveiben elsősorban Budapest geológiájával foglalkozott, az építkezések geotechnikai és hidrogeológiai problémáinak, körülményeinek tisztázása céljából. Emellett, már egyetemi éveitől (1951-1955) kezdve nagy figyelmet fordított a Dunántúli-középhegység ÉK-i tagjai – Gerecse, Pilis, Budai-hegység – területén édesvízi mészkövek tér- és időbeli elterjedésének, keletkezési körülményeinek tisztázására. Eredményeit nagyszámú – többnyire SCHWEITZER Ferenc geográfussal közösen készített – publikációban tette közzé 1964-1988 között. Ezirányú kutatásait már a nyolcvanas évek elején kiterjesztette az ország egyéb karsztos hegységeire – Bükk, Bakony, Balaton-felvidék, Mecsek – majd a Kárpát-medence országhatárainkon kívüli vidékeire is. Kihasnálva a lehetőségeket az Antarktisz kivételével a Föld mindegyik kontinensen személyesen felkereste a jelentősebb édesvízi mészkő, továbbá a hévforrások által lerakott kovás-vasas stb. nagy forrásüledék-előfordulásokat, ahol a helyszíni megfigyeléseken túl összegyűjtötte a vonatkozó földtani irodalmat is. Husz év adatgyűjtő munkálatainak eredményeit számos kisebb publikációban jelentette meg, majd kihasnálva a nyugdíjas évek időtöbbletét az alábbi három könyvben összefoglalva, rendszerezve tette közzé azokat:

SCHEUER Gyula: Karbonátos forrásüledékek vizsgálata. A hideg karsztvizek mésztufa lerakódásai. Külföldi előfordulások.

I. rész.

A szerző saját kiadása, Budapest, 2001.

169 p., 56 ábra, 93 színes kép, 11 táblázat, 181 tételes irodalomjegyzék.

SCHEUER Gyula: Forrásüledékek kutatása. Mélységvizek lerakódásai. Külföldi előfordulások.

A szerző saját kiadása, Budapest, 2003.

142 p., 58 ábra, 115 színes kép, 10 táblázat, 92 tételes irodalomjegyzék.

SCHEUER Gyula: Karbonátos forrásüledékek vizsgálata. Ásványvizek forrásmészko lerakódásai. Külföldi előfordulások.

II. rész.

A szerző saját kiadása, Budapest, 2004.

272 p., 106 ábra, 133 színes kép, 35 táblázat, 182 tételes irodalomjegyzék.

Az első könyv áttanulmányozásával az olvasó megismerkedhet a Föld Antarktiszon kívüli 5 kontinense legjelentősebb hideg vízi karsztforrásainak, illetve az ezekből képződött tavak mészkőüledékeivel, keletkezésük törvényszerűségeivel, morfológiai jellegzetességeivel. Észak-Amerikában 2, Közép-Amerikában 10, Dél-Amerikában 6, Afrikában 9, Európában 18, Ázsiában 17, Hátsó-Indiában 3 és Ausztrália – összesen 66 ország – előfordulásait rendszeresen térkép-vázlatokkal, helyszínrajzokkal, földtani szelvényekkel, kiváló fényképekkel, összefoglaló táblázatokkal dokumentálva mutatta be a szerző.

Logikailag a 2004-ben megjelent kötet jelenti a második részt, amelyben ugyancsak az 5 kontinens 66 országának hévforrásaiból lerakódott jelentősebb mészkőelőfordulásokkal ismerkedhet meg az olvasó.

A harmadik, a „Forrásüledékek kutatása. Mélységvizek lerakódásai” kötetben a szerző a tágabb értelemben vett vulkáni tevékenységhez kapcsolódó, többségében kovalerakódásokkal jellemezhető legjelentősebb hévforrásüledékeket mutatja be. A legrészletesebb képet, természetesen a szerző által is felkeresett Yellowstone-i, a Geiser el Tatio-i (Chile), az izlandi, a kamcsatkai és Új-Zéland-i előfordulásokról, az azokat létrehozó geozirékról kapunk a kötetből.

Külön érdeme mindhárom kötetnek a földtani genetikai folyamatok egymásutánjának, összefüggéseinek ismertetése, továbbá a hévforrásüledékek sokféle (kova, limonit, borátok, kén, kősó stb.) anyagi különbségének jellemzése. Tudatosítja a szerző az olvasóval, hogy a hévforrás-tevékenység a vulkáni működés azon része, amely a vulkán kitörése előtt, vagy utána a felszínre kerül, és ott lehülve rakta, ill. rakja le mindazt, amit a felmelegedett fluidumok a lávából és a mellékközetekből kioldottak. Itt a felszínen azonban a gyors lehülés miatt nincs mód a hidrotermolitik teleszkópos ásványi elkülönülésének és az ásványok makrokristályos formagazdagságának kialakulására. Időben előrehaladva a vulkáni tevékenység lecsengése során a hévforrások hőmérséklete egyre csökken, kiválásaik egyre kalcitgazdagabbak lesznek, s végül már csak hideg-langyos vízből származó édesvízi mészkövek rakódnak le.

Mindazoknak, akiknek módjuk, ill. szükségük van, vagy lesz a jövőben a három kötetben ismertetett forrásüledékekkel megismerkedniük, mindenképpen érdemes a köteteket áttanulmányozni, hogy az azokban felhalmozott, sokoldalú és gazdag ismeretanyag birtokában sikeresebben fejleszthessék tovább a forrástevékenységhez kapcsolódó szedimentológiai tudásukat.

Dr. JÁMBOR Áron

**Az Acta Geologica Hungarica megújulása
Central European Geology néven**

2007-ben az Acta Geologica Hungarica folyóirat megújításának folyamata fontos állomáshoz érkezett. Mint azt olvasóink

tapasztalhatták 2006-ban jelentősen megváltoztattuk a folyóirat küllemét. Az újonnan tervezett borítón már alcimként megjelent a Central European Geology felirat, amely 2007-től a régi folyóirat új címévé vált. A folyamatosság jelzése érdekében, a régi címet alcimként továbbra is feltüntetjük a borítón. A címváltozás természetesen bizonyos mértékű tartalmi változást is kifejez, arra utal, hogy folyóiratunk egyre inkább a közép-európai térség geológiájával foglalkozó nemzetközi periodikává vált.

Az Acta Geologica Hungaricát, a Magyar Tudományos Akadémia földtudományi folyóiratát Szádeczky-Kardoss Elemér akadémikus 1952-ben alapította, elsősorban azzal a céllal, hogy a magyarországi geológiai kutatások eredményeit bemutassa a külföldi érdeklődőknek. Szádeczky-Kardoss professzor 30 éven át, egészen 1982-ig volt a folyóirat főszerkesztője. Ezután a főszerkesztői feladatokat Fülöp József akadémikus vette át és látta el 1990-ig, előkészítve és megindítva a folyóirat első lényeges tartalmi és formai megújítását, korszerűsítését.

Az 1990-es évek elején vezettük be a számítógépes szerkesztést és ehhez kapcsolódva a technikai szerkesztést is új alapokra helyeztük, új tipográfiai rendszert alakítottunk ki. Henry Lieberman amerikai geológus kollégánk közreműködésével megvalósítottuk a cikkek egységes nyelvi lektorálását, amely máig óriási segítséget jelent számunkra.

1992-ben létrejött a Szerkesztőbizottság munkáját segítő nemzetközi Advisory Board, amelyben a környező országok kiemelkedő kutatói, illetve a régió geológiájának művelésében is elismerést szerzett tudósok vállaltak tagságot. Ez fontos lépés volt a nemzetközi fórummá válás felé.

Az elmúlt évtizedben a cikkek mintegy 50%-a volt hazai szerzők munkája, 10% körül volt a hazai és idegen országbeli szerzők közös cikke, a többi cikk külföldi szerzők publikációja, elsősorban a

környező országokból (Szlovákia, Románia, Szerbia, Horvátország, Ausztria). Ezt a változási tendenciát fejezi ki folyóiratunk új címe.

A Central European Geology elsősorban a Pannon-medence, illetve az Alpi-Kárpáti-Dinári régió geológiai kutatásának legújabb eredményeit szándékozik bemutatni, azoknak a szakembereknek akik e földtanilag igen bonyolult, sajátos jellegekkel rendelkező térség földtani viszonyai, jelenségei, alkalmazott földtani problémái iránt érdeklődnek. A folyóirat a geológia tudományterületének lehető legszélesebb spektrumát fogja át: a regionális földtan, az ásványtan, kőzettan, geokémia, a geofizika, a tektonika, a szedimentológia, az őslénytan mellett az alkalmazott földtan legkülönbözőbb területeiről és a geomatematika tárgyköréből is publikál tanulmányokat. Tematikus füzetek is megjelennek, amelyek általában a régióban lezajlott konferenciákhoz kapcsolódnak és az azokon bemutatott kiemelkedő jelentőségű tudományos előadások szerkesztett változatát adják közre, vagy kiemelkedő tudományos személyiségek munkássága köré szerveződnek, egy-egy tudományos iskola eredményeinek keresztmetszetét adva.

Bízunk abban, hogy az Acta Geologica Hungarica folyóirat régi olvasóinak tetszését a változtatások elnyerik, a Central European Geology néven megjelenő füzetekben megtalálják az érdeklődésüknek megfelelő ismereteket. Reméljük, hogy a megújított tartalom és forma egyre több szakember érdeklődését felkelti. Várjuk a legfontosabb hazai és külföldi kutatások eredményeit közlő színvonalas angol nyelvű cikkeket!

Célunk az, hogy a folyóirat belátható időn belül impakt faktoros legyen. Ez jelentős mértékben a hazai szaktársadalom aktív közreműködésén múlik.

HAAS János
főszerkesztő